O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI JIZZAX FILIALI

ISSN 2181-3884

ZAMONAVIY ILMIY-TEXNIK TADQIQOTLAR

xalqaro jurnali

Vol. 2 No. 3

2026

International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research

Volume 2 Issue 3
2026

Zamonaviy ilmiy-texnik tadqiqotlar xalqaro jurnali

3-son
2026

Международный журнал современных научно-технических исследований

Том 2 Выпуск 3
2026

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

Xalqaro ilmiy-elektron jurnali

Tahrir kengashi raisi:

P.f.d., prof., O.X. Turakulov

Bosh muharrir:

A.A. Abdumalikov

Tahrir kengashi mas’ul kotibi:

D.M. Jomurodov

Tahririyat hay’ati:

1. B.f.d., prof., S. Murodova (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
2. P.f.n., prof., S. Usmanov (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
3. T.f.n., dos., S. Tavboev (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
4. F.f.d., prof., N. Djusupov (O’zDJTU, UZB)
5. T.f.d., dos., S. Ruzimov (TTPU, UZB)
6. P.f.d., prof., G. Lekerova (SKU, KZH)
7. DSc., Ali Coşkan (ASUI, TR)
8. T.f.d., prof., D. Irgasheva (TATU, UZB)
9. T.f.d., prof., I. Siddikov (NRU TIIAME, UZB)
10. T.f.n., dos., S. Eshkabilov (NDU, US)

Zamonaviy ilmiy-texnik tadqiqotlar xalqaro elektron jurnali (International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research) O’zMU Jizzax filiali Kengashining qaroriga asosan tashkil etilib, 2022-yil 9-sentabrda O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №038200 raqami bilan ro‘yxatidan o‘tkazilgan, shuningdek davlatlararo standartlar talabi asosida O‘zbekiston Milliy kutubxonasidan jurnal uchun 2181-3884 ISSN raqami olingan.

© “O‘zMU Jizzax filiali” – 2023

Tahririyat manzili:

130100, Jizzax viloyati, Jizzax shahri,
Sh.Rashidov Shox ko‘chasi, 259-uy.

International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research (IJCSTR)
VOLUME 2 ISSUE 3/ ISSN 2181-3884

BO‘LAJAK GID-TARJIMONLARNING KASBIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI

Narzullayeva Mohina Ulug‘bek qizi

O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali, o‘qituvchi.
e-mail: mohinanarzullayeva1011@gmail.com

Annotatsiya.

Maqolaning maqsadi bo‘lajak gid-tarjimonlar kasbiy kompetensiyasining nazariy mazmunini aniqlashtirish, uning tarkibiy komponentlarini tizimlashtirish va uni rivojlantirishga asos bo‘ladigan metodologik yondashuvlarni ilmiy jihatdan asoslashdan iborat. Tadqiqotda qiyosiy tahlil, kontent-tahlil, tizimli tahlil va nazariy umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Kommunikativ kompetensiya, madaniyatlararo kommunikatsiya, tarjimaviy mediatsiya hamda turistik gidlikka oid konsepsiyalar integrativ nuqtayi nazardan tahlil qilindi. Natijada gid-tarjimon kasbiy kompetensiyasining lingvistik-kommunikativ, tarjimaviy-mediativ, madaniyatlararo, predmet-turistik, tashkiliy-servis, raqamli-axborot va refleksiv-etik komponentlardan tashkil topgan tuzilmasi taklif etildi. Maqolaning ilmiy yangiligi mazkur komponentlarning kasbiy vazifalar bilan funksional bog‘liqlikda tizimlashtirilgani hamda kasbiy kompetensiyaga mualliflik ta’rifi ishlab chiqilganida namoyon bo‘ladi. Tadqiqot natijalaridan gid hamrohligi va tarjimonlik faoliyati yo‘nalishida o‘quv modullari, kasbiy-situativ topshiriqlar hamda baholash mezonlarini ishlab chiqishda foydalanish mumkin.

Kalit so‘zlar: gid-tarjimon, kasbiy kompetensiya, kommunikativ kompetensiya, madaniyatlararo muloqot, tarjimaviy mediatsiya, turizm diskursi, kompetensiyaviy yondashuv, kasbiy tayyorgarlik.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ГИДОВ-ПЕРЕВОДЧИКОВ

Нарзуллаева Мохина Улугбек кизи

Джизакский филиал Национального университета Узбекистана, преподаватель.

Аннотация.

Цель статьи заключается в уточнении теоретического содержания профессиональной компетентности будущих гидов-переводчиков, систематизации её структурных компонентов и научном обосновании методологических подходов, составляющих основу её развития. В исследовании использованы методы сравнительного анализа, контент-анализа, системного анализа и теоретического обобщения. Концепции коммуникативной компетенции, межкультурной коммуникации, переводческой медиации и туристской экскурсионной деятельности рассмотрены с интегративной точки зрения. В результате предложена структура профессиональной компетентности гида-переводчика, включающая лингвистико-коммуникативный, переводческо-медиативный, межкультурный, предметно-туристический, организационно-сервисный, цифровой-информационный и рефлексивно-этический компоненты. Научная новизна статьи заключается в систематизации данных компонентов в их функциональной взаимосвязи с профессиональными задачами, а также в разработке авторского определения профессиональной компетентности гида-переводчика. Результаты исследования могут быть использованы при разработке учебных модулей, профессионально-ситуативных заданий и критериев оценивания в области экскурсионного сопровождения и переводческой деятельности.

Ключевые слова: гид-переводчик, профессиональная компетентность, коммуникативная компетенция, межкультурная коммуникация, переводческая медиация, туристический дискурс, компетентностный подход, профессиональная подготовка.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE GUIDE-INTERPRETERS

Narzullayeva Mohina Ulugʻbek qizi

Jizzakh Branch of the National University of Uzbekistan, Lecturer.

Abstract.

The purpose of this article is to clarify the theoretical content of the professional competence of future guide-interpreters, systematize its structural components, and provide a scientific rationale for the methodological approaches underlying its development. The study employs comparative analysis, content analysis, systems analysis, and theoretical generalization. The concepts of communicative competence, intercultural communication, translation mediation, and tourist guiding are analyzed from an integrative perspective. As a result, a structure of guide-interpreters' professional competence is proposed, comprising linguistic-communicative, translation-mediative, intercultural, subject-specific tourism, organizational-service, digital-information, and reflective-ethical components. The scientific novelty of the article lies in systematizing these components according to their functional relationship with professional tasks and in developing an authorial definition of professional competence. The research findings can be used to design educational modules, professionally oriented situational tasks, and assessment criteria for tourist guiding and interpreting activities.

Keywords: guide-interpreter, professional competence, communicative competence, intercultural communication, translation mediation, tourism discourse, competency-based approach, professional training.

Kirish. Turizm xizmatlarining sifati turistlar bilan bevosita kommunikativ aloqaga kirishadigan mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligi bilan uzviy bogʻliq. Gid-tarjimonning faoliyati marshrut boʻyicha axborot berish bilan cheklanmaydi: u turistik obyektlarning tarixiy-madaniy mazmunini interpretatsiya qiladi, turli lingvomadaniyat vakillari oʻrtasidagi ma'no nomuvofiqliklarini bartaraf etadi, guruh kommunikatsiyasini boshqaradi va xizmat koʻrsatish jarayonida yuzaga keladigan muammoli vaziyatlarga kasbiy yechim topadi. Binobarin, uning tayyorgarlik darajasini faqat xorijiy tilni bilish yoki matnni tarjima qilish koʻnikmasi orqali baholash kasbiy faoliyatning koʻp komponentli tabiatini toʻliq aks ettirmaydi.

Oʻzbekiston Respublikasining "Turizm toʻgʻrisida"gi Qonunida gid (gid-tarjimon) turistlar va ekskursantlarni turistik resurslar bilan tanishtirish uchun kasbiy jihatdan tayyorgarlik koʻrgan shaxs sifatida belgilangan. Mazkur ta'rif kasbiy tayyorgarlikni gid maqomining zarur sharti sifatida koʻrsatadi. Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 30-noyabrdagi 635-son qarorida malaka sertifikati uchun tegishli ma'lumot va malaka oshirish talablari mustahkamlangan. 2026-yil 4-sentabrdagi 468-son qarorda esa gidlar uchun havaskor, ixtisoslashgan va professional malaka toifalarini joriy etish nazarda tutilgan (Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi, 468-son qaror, 2026). Ushbu huquqiy talablar oliy ta'limda gid-tarjimonning kasbiy kompetensiyasi tarkibini aniq belgilash va uni bosqichma-bosqich rivojlantirish zaruratini kuchaytiradi.

Tadqiqotning maqsadi boʻlajak gid-tarjimonlar kasbiy kompetensiyasining mazmuni va tarkibiy tuzilishini aniqlashtirish, uni rivojlantirishga asos boʻladigan metodologik yondashuvlar hamda pedagogik tamoyillarni tizimlashtirishdan iborat. Tadqiqot obyekti oliy ta'limda boʻlajak gid-tarjimonlarning kasbiy tayyorgarlik jarayoni, predmeti esa ushbu jarayonda kasbiy kompetensiyani rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslaridir.

ASOSIY QISM

"Kompetensiya" tushunchasi muayyan vazifani bajarishga zarur bilim, koʻnikma, munosabat va tajribani birgalikda ishga solish imkoniyatini anglatadi. Kasbiy kompetensiya esa ushbu imkoniyatning kasbga xos vazifalar, me'yorlar va mas'uliyat bilan bogʻlangan shaklidir. Demak, talabaning turizm terminlarini bilishi hali kasbiy kompetensiyaning oʻzi emas; u terminlarni turistga tushunarli nutqda qoʻllashi, madaniy mazmunni moslashtirishi va vaziyatga qarab kommunikativ strategiyani tanlay olishi lozim.

Kasbiy kompetensiyaning lingvistik asosini kommunikativ kompetensiya nazariyasi tashkil etadi. Hymes kompetensiyani "dependent upon both (tacit) knowledge and (ability for) use" deb ta'riflaydi (Hymes, "On Communicative Competence", 1972, 282-b.). Ushbu ta'rif bilim va undan foydalanish qobiliyatini yaxlit hodisa sifatida koʻrib chiqish zarurligini anglatadi. Canale va Swain kommunikativ kompetensiyani grammatik, sotsiolingvistik va strategik tarkiblar orqali izohlagan (Canale va Swain, "Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing", 1980, 27–31-b.); Canale keyinchalik diskursiv kompetensiyani mustaqil tarkib sifatida ajratgan (Canale, "From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy", 1983, 6–11-b.). Bachman til kompetensiyasini tashkiliy va pragmatik bilimlar tizimi sifatida koʻrib, kommunikativ vaziyatda til vositalarining maqsadga muvofiq

tanlanishiga urg‘u bergan (Bachman, “Fundamental Considerations in Language Testing”, 1990, 84–107-b.).

Gid-tarjimon uchun bu qarashlarning amaliy mazmuni shundan iboratki, grammatik jihatdan to‘g‘ri gap tuzishning o‘zi kasbiy muloqot samaradorligini kafolatlamaydi. Mutaxassis ekskursiya diskursini mantiqiy tashkil etishi, tinglovchilarning yoshi va madaniy tajribasiga mos registrni tanlashi, noma’lum birlikni qayta ifodalashi, savol mazmunini aniqlashtirishi hamda kommunikativ uzilish holatlarida kompensator strategiyalarni qo‘llashi zarur. Celce-Murcia modeli kommunikativ kompetensiyani lingvistik, sotsiomadaniy, diskursiv, formulaviy, interaksion va strategik qismlarning o‘zaro aloqasi orqali tushuntiradi (Celce-Murcia, “Rethinking the Role of Communicative Competence in Language Teaching”, 2007, 45–49-b.). Mazkur model gid nutqining tayyor formulalar, hikoyalash, savol-javob va vaziyatni boshqarish singari shakllarini tizimli tahlil qilish imkonini beradi.

Madaniyatlararo o‘lchov gid-tarjimon kompetensiyasining ikkinchi nazariy tayanchini tashkil etadi. Byram madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyani munosabatlar, bilim, talqin va bog‘lash ko‘nikmalari, kashf etish va o‘zaro ta’sir ko‘nikmalari hamda tanqidiy madaniy anglash orqali tavsiflaydi (Byram, “Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence”, 1997, 34–54-b.). CEFR Companion Volume til o‘rganuvchini, avvalo, “social agent” sifatida talqin qiladi (Council of Europe, “CEFR Companion Volume”, 2020, 28-b.) va mediatsiyani ma’no yaratish hamda boshqa shaxslarning mazmunni anglashiga ko‘maklashish bilan bog‘laydi. Gid-tarjimon aynan shunday vositachilik vazifasini bajaradi: u tarixiy faktni tarjima qilish bilan cheklanmay, uning mahalliy madaniyatdagi ahamiyatini turist uchun tushunarli konseptlar vositasida ochib beradi.

KASBIY KOMPETENSIYANING TARKIBIY KOMPONENTLARI

Nazariy manbalar va gidlik faoliyatining vazifalarini umumlashtirish asosida bo‘lajak gid-tarjimon kasbiy kompetensiyasini o‘zaro bog‘liq yetti komponentdan iborat integrativ tuzilma sifatida ifodalash mumkin.

Komponent	Asosiy mazmun	Kasbiy faoliyatdagi namoyon bo‘lishi
Lingvistik-kommunikativ	Til tizimi, turizm terminologiyasi, diskurs va strategiyalar	Ekskursiya bayoni, savol-javob, qayta ifodalash va vaziyatga mos nutq
Tarjimaviy-mediativ	Og‘zaki tarjima, mazmunni qisqartirish, izohlash va moslashtirish	Mahalliy realiya va tarixiy tushunchalarni turistga tushunarli yetkazish
Madaniyatlararo	Qadriyatlar, xulq me’yorlari, stereotiplarni anglash va tanqidiy baholash	Madaniy farqlarni izohlash va nozik mavzularda neytral muloqot qilish
Predmet-turistik	Tarix, geografiya, madaniy meros, marshrut va turizm mahsuloti	Ishonchli ma’lumot tanlash, obyektni mazmunli interpretatsiya qilish
Tashkiliy-servis	Guruh boshqaruvi, xavfsizlik, vaqt, protokol va xizmat sifati	Marshrutni olib borish, muammoli vaziyat va turist ehtiyojiga javob berish
Raqamli-axborot	Manbani tekshirish, xarita, audio, mobil va taqdimot vositalari	Raqamli marshrut, audiogid va ishonchli axborot resurslaridan foydalanish
Refleksiv-etik	Kasbiy etika, mas’uliyat, o‘z faoliyatini baholash va rivojlantirish	Xolislikni saqlash, xatoni tuzatish, fikr-mulohaza asosida ishlash

1-jadval. Bo‘lajak gid-tarjimon kasbiy kompetensiyasining tarkibiy modeli

Komponentlar bir-biridan ajralgan holda ishlamaydi. Masalan, tarixiy obida haqidagi ekskursiya nutqida predmet-turistik bilim ma’lumotning aniqligini, lingvistik-kommunikativ komponent bayonning ravonligini, madaniyatlararo komponent izohning ehtiyotkorligini, tarjimaviy-mediativ komponent esa milliy realiyaning tushunarli berilishini ta’minlaydi. Tashkiliy-servis va refleksiv-etik komponentlar ushbu nutqiy faoliyatni xavfsizlik, xizmat sifati va kasbiy

mas'uliyat bilan bog'laydi.

KASBIY KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI

Kompetensiyaviy yondashuv ta'lim natijasini o'zlashtirilgan ma'lumot hajmi bilan emas, kasbiy vazifani bajarish sifati bilan belgilaydi. Shuning uchun gid-tarjimonlarni tayyorlashda "talaba nimani biladi?" savoli "talaba bu bilim yordamida qaysi kasbiy vazifani bajara oladi?" savoli bilan to'ldirilishi kerak. Ushbu yondashuv o'quv natijalarini kuzatiladigan faoliyat shakllarida ifodalashni talab qiladi: ekskursiya nutqini yaratish, marshrutni taqdim etish, turist savoliga javob berish, madaniy realiyani izohlash va muammoli vaziyatni hal etish.

Kommunikativ-faoliyatli yondashuv tilni tayyor qoidalar majmui emas, maqsadga yo'naltirilgan faoliyat vositasi sifatida o'rgatadi. Bu yondashuvda til materiali kasbiy kommunikativ vazifa tarkibida o'zlashtiriladi. Dialog, rolli simulyatsiya, ekskursiya fragmenti, intervyu, muammoli savol va turist shikoyatini ko'rib chiqish kabi topshiriqlar talabaning til bilimini faol nutqqa ko'chirish imkonini beradi. Canale va Swain modeli asosida bunday topshiriqlar grammatik aniqlik bilan birga sotsiolingvistik moslik va strategik yechimni ham baholashi kerak (Canale va Swain, 1980).

Kontekstli yondashuv ta'lim mazmunini kelajak kasbining real sharoitlariga yaqinlashtiradi. Auditoriyadagi vaziyat tarixiy obyekt, aeroport, mehmonxona, restoran, muzey yoki turistik transportdagi muloqot modeliga aylantiriladi. Talaba faqat matn tarjima qilmaydi; u vaqt cheklovi, tinglovchi profili, kommunikativ maqsad va kutilmagan savolni hisobga oladi. Maxsus maqsadlar uchun ingliz tili bo'yicha tadqiqotlar o'quv mazmunini ehtiyojlar tahlili va maqsadli kasbiy diskurs asosida tanlash zarurligini ko'rsatadi (Dudley-Evans va St John, 1998; Basturkmen, 2010).

Madaniyatlararo yondashuv faktlarni yodlashdan ko'ra, turli nuqtayi nazarlarni talqin qilish va bog'lashga e'tibor beradi. Gid-tarjimon milliy merosni targ'ib qilishi bilan birga, tarixiy va diniy masalalarda ishonchli manbaga tayanishi, stereotiplarni kuchaytirmasligi va suhbatdoshning madaniy tajribasini hurmat qilishi kerak. Byram modeli va CEFRdagi mediatsiya deskriptorlari ushbu natijalarni rejalashtirish hamda baholash uchun nazariy asos yaratadi (Byram, 1997; Council of Europe, 2020).

Integrativ yondashuv til, tarjima, turizm, tarix va servis fanlari o'rtasidagi uzilishni kamaytiradi. Bir kasbiy topshiriq bir necha fan natijasini birlashtirishi mumkin. Masalan, talaba tarixiy obyekt haqida ishonchli manbalarni tanlaydi, ingliz tilida ekskursiya matni yaratadi, milliy realiyalar uchun tarjima strategiyasini belgilaydi, marshrut vaqtini rejalashtiradi va taqdimotdan keyin o'z nutqini baholaydi. Shu tariqa bilim amaliy faoliyatda yaxlitlashadi.

PEDAGOGIK TAMOYILLAR VA SHART-SHAROITLAR

Kasbiy kompetensiyani izchil rivojlantirish uchun o'quv jarayoni bir necha tamoyilga tayanishi lozim. Birinchi tamoyil autentiklik bo'lib, unda topshiriq va materiallar real turistik obyekt, marshrut, turist ehtiyoji va kasbiy nutq namunalariga yaqinlashtiriladi. Ikkinchi tamoyil vaziyatlilikdir: har bir nutqiy harakat aniq rol, joy, maqsad va tinglovchi bilan bog'lanadi. Uchinchi tamoyil integrativlik bo'lib, til, tarjima va turizmga oid bilimlarning bir vazifada uyg'unlashishini talab qiladi. To'rtinchi tamoyil refleksivlikdir; talaba o'z taqdimotini audio yoki videoyozuv, baholash mezoni va fikr-mulohaza asosida tahlil qiladi.

Mazkur tamoyillarni amalga oshirish uchun, avvalo, ta'lim mazmuni kasbiy ehtiyojlar tahliliga tayanishi kerak. O'qituvchi va turizm sohasi vakillari hamkorligida tez-tez uchraydigan kommunikativ vaziyatlar, tipik xatolar va xizmat standartlari aniqlanadi. Ikkinchidan, o'quv topshiriqlari reproduktiv mashqlardan mustaqil kasbiy faoliyatga tomon murakkablashib borishi zarur. Uchinchidan, baholash faqat leksik-grammatik test bilan chegaralanmay, ekskursiya nutqi, tarjimaviy mediatsiya, muammoli vaziyat va guruh bilan ishlashni qamrab olishi kerak. To'rtinchidan, ta'limda turistik obyektlar, muzeylar va amaliyot bazalari bilan hamkorlik yo'lga qo'yilishi lozim.

Baholash mezonlari kompetensiya tarkibiga mos bo'lishi muhim. Lingvistik aniqlik, nutqning mantiqiyligi, terminlardan foydalanish, madaniy izohning xolisligi, tarjima yechimining tushunarliligi, turist bilan o'zaro ta'sir, vaqtni boshqarish va kasbiy etika alohida ko'rsatkichlar sifatida olinishi mumkin. Bunday analitik baholash talabaning umumiy balidan tashqari, qaysi komponent rivojlanganini va qaysi komponent qo'shimcha mashq talab qilishini ko'rsatadi.

XULOSA

Bo'lajak gid-tarjimonlarning kasbiy kompetensiyasi til bilimi, tarjima mahorati va turizmga oid ma'lumotlarning oddiy yig'indisi emas. U real ekskursiya sharoitida muloqot, mediatsiya, madaniy interpretatsiya, xizmat ko'rsatish va tashkiliy vazifalarni mas'uliyat bilan bajarishga imkon beradigan integrativ kasbiy sifatdir.

Nazariy tahlil ushbu kompetensiyaning lingvistik-kommunikativ, tarjimaviy-mediativ, madaniyatlararo, predmet-turistik, tashkiliy-servis, raqamli-axborot va refleksiv-etik komponentlarini ajratish imkonini berdi. Kompetensiyaviy yondashuv natijani kasbiy faoliyat orqali belgilaydi; kommunikativ-faoliyatli yondashuv tilni real muloqot vositasiga aylantiradi; kontekstli yondashuv ta'limni kasbiy vaziyatga yaqinlashtiradi; madaniyatlararo yondashuv gidning madaniy vositachilik vazifasini rivojlantiradi; integrativ yondashuv esa turli fanlarda olingan bilimlarni yagona kasbiy topshiriqda birlashtiradi.

Shu asosda oliy ta'limdagi tayyorgarlik autentik kasbiy vaziyatlar, ehtiyojlar tahlili, fanlararo topshiriqlar, amaliyot bazalari bilan hamkorlik va komponentlarga mos analitik baholash orqali tashkil etilishi lozim. Keyingi tadqiqotlarda taklif etilgan komponentlarning mezonlari va rivojlanganlik darajalarini aniqlash, ularni tajriba-sinov orqali tekshirish hamda mobil ta'lim vositalari bilan uyg'un metodik model ishlab chiqish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 18-iyuldagi O‘RQ-549-son *«Turizm to‘g‘risida»*gi Qonuni // *Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi.* – Manba

2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 30-noyabrdagi 635-son *«Malaka sertifikatlarini berish bo‘yicha davlat xizmatlari ko‘rsatishni tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlarni tizimlashtirish to‘g‘risida»*gi qarori. – Manba

3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2026-yil 4-sentabrdagi 468-son *«O‘zbekiston Respublikasida ekskursiya xizmatlarini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»*gi qarori. – Manba

4. Hymes D. On Communicative Competence // *Sociolinguistics: Selected Readings* / ed. by J. B. Pride, J. Holmes. – Harmondsworth: Penguin, 1972. – P. 269–293.

5. Canale M., Swain M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing // *Applied Linguistics.* – 1980. – Vol. 1, No. 1. – P. 1–47. – DOI: 10.1093/applin/I.1.1

6. Canale M. From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy // *Language and Communication* / ed. by J. C. Richards, R. W. Schmidt. – London: Longman, 1983. – P. 2–27.

7. Bachman L. F. *Fundamental Considerations in Language Testing.* – Oxford: Oxford University Press, 1990. – 408 p.

8. Celce-Murcia M. Rethinking the Role of Communicative Competence in Language Teaching // *Intercultural Language Use and Language Learning* / ed. by E. Alcón Soler, M. P. Safont Jordà. – Dordrecht: Springer, 2007. – P. 41–57. – DOI: 10.1007/978-1-4020-5639-0_3

9. Byram M. *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence.* – Clevedon: Multilingual Matters, 1997. – 124 p.

10. Council of Europe. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume.* – Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2020. – 280 p. – ISBN 978-92-871-8621-8.

11. Cohen E. The Tourist Guide: The Origins, Structure and Dynamics of a Role // *Annals of Tourism Research.* – 1985. – Vol. 12, No. 1. – P. 5–29. – DOI: 10.1016/0160-7383(85)90037-4

12. Ap J., Wong K. K. F. Case Study on Tour Guiding: Professionalism, Issues and Problems // *Tourism Management.* – 2001. – Vol. 22, No. 5. – P. 551–563. – DOI: 10.1016/S0261-5177(01)00013-9

13. Weiler B., Black R. *Tour Guiding Research: Insights, Issues and Implications.* – Bristol: Channel View Publications, 2015. – 208 p. – ISBN 978-1-84541-468-9.

14. Weiler B., Black R. The Changing Face of the Tour Guide: One-Way Communicator to Choreographer to Co-Creator of the Tourist Experience // *Tourism Recreation Research.* – 2015. – Vol. 40, No. 3. – P. 364–378. – DOI: 10.1080/02508281.2015.1083742

15. Dudley-Evans T., St John M. J. *Developments in English for Specific Purposes: A Multi-Disciplinary Approach.* – Cambridge: Cambridge University Press, 1998. – 301 p.

16. Basturkmen H. *Developing Courses in English for Specific Purposes.* – Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2010. – 157 p. – DOI: 10.1057/9780230290518

17. Ermanov D. R. Bo‘lajak gid-tarjimon talabalarini o‘qitishda dialoglardan foydalanish // *Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences.* – 2023. – Vol. 3, No. 1/2. – B. 407–417.

18. Deardorff D. K. Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student Outcome of Internationalization // *Journal of Studies in International Education.* – 2006. – Vol. 10, No. 3. – P. 241–266. – DOI: 10.1177/1028315306287002